

Spomienka na nášho čestného predsedu, docenta Ivana Chalupeckého

Je to ešte príliš čerstvé, takže aj trochu osobné... V piatok 12. júna sa rozletela do sveta šokujúca a smutná správa o jeho náhlom odchode do večnosti. Šokujúca z toho dôvodu, že len deň predtým ho Levočania mohli zazrieť na rannej svätej omši v Bazilike sv. Jakuba a podvečer pri jeho tradičnej prechádzke na rínku. V utorok sme sa s ním rozlúčili. Stáli sme pri jeho rakve vo farskom chráme, priam symbolicky – pred oltárom svetoznámeho rezbára Majstra Pavla, umeleckého génia, ktorého život a dielo skúmal vyše tridsať rokov. Získal k nemu množstvo poznatkov, ale predsa ešte ostáva tento Majster naďalej tajomný. Ďalší pomyselný kamienok do mozaiky získaných vedomostí o ňom náš pán predseda už viac nepoloží. Zanechal však po sebe úctyhodné celoživotné dielo, ktoré ho radí k významným osobnostiam presahujúcim rámec Spiša i Slovenska.

S Ivanom Chalupeckým som sa zoznámil asi pred polstoročím a potom sa mi dostalo veľkej cti pracovať po jeho boku v levočskom archíve a Spišskom dejepisnom spolku celé desaťročia, ba preberať po ňom i „štafetu“ v týchto inštitúciách. Mohol som tak detailne spoznávať nevšedného človeka, Spišiaka telom i dušou, činorodú a výraznú kultúrnu osobnosť.

Už počas študentských čias mu vtedajšia štátna moc drasticky zasiahla do života za prejavenie osobného názoru pri obrane spišského biskupa Jána Vojtaššáka a kvôli jeho hlbokkej kresťanskej viere mu ho potom ešte často znepríjemňovala. Pritom dovolila, aby sa zamestnal v štátnej inštitúcii patriacej do rezortu vnútra. Možno to nazvať paradoxom, riadením osudu, alebo aj Božím plánom. Faktom ostáva, že Ivan Chalupecký vymenil predošlú prácu v kameňolome, tehelni a bani za prácu v štátnom archíve. Ostal mu verný temer 40 rokov, dlhý čas pôsobil ako jeho riaditeľ. Významnou mierou sa pričínil o personálne a materiálové vybudovanie tejto inštitúcie, takže sa stala plne rešpektovanou doma i v zahraničí. V akvizičnej činnosti sa osobne zaslúžil o záchranu mnohých archívnych fondov a zbierok, o ich spracovanie a sprístupnenie verejnosti v podobe katalógov a inventárov. Ako archivár sa výrazne podieľal v praktickej i teoretickej rovine na rozvoji slovenského archívnictva. Patril k silnej generácii slovenských archivárov, ako boli napr. Michal Kušik, Elo Rákoš, Jozef Watzka, Jozef Šimončíč, Jozef Kočiš, Juraj Žudel a i. Archívne súbory tieto osobnosti nielen spracovávali, ale ich aj ako historici a archívni teoretici využívali. Ivan Chalupecký mal k tomu tiež všetky predpoklady – osobnostné, jazykové i odborné. Bez nadsadenia možno konštatovať, že si svojou permanentnou praktickou i vedecko-výskumnou činnosťou od šesťdesiatych rokov minulého storočia vyslúžil epiteton *spiritus movens* diania v oblasti spišskej histórie i archívnictva. Len ťažko bolo možné predstaviť si akúkoľvek vedeckú konferenciu, odborný seminár, či prípravu publikácie na Spiši bez jeho osobnej účasti. Rovnako tak spoluprácu s mestami, obcami, múzeami, masmédiami, cirkevnými či inými inštitúciami pri záchrane a propagovaní jedinečných kultúrno-historických pamiatok v kraji pod Tatrami. V roku 1965 patril k zakladateľom Krúžku

historikov Spiša a v roku 1992 z jeho iniciatívy vznikol Spišský dejepisný spolok, ktorý potom ako predseda viedol celé štvrtstoročie a redigoval spolkovú ročenku *Z minulosti Spiša*. Pred tromi rokmi bol zvolený za jeho čestného predsedu. Stal sa členom mnohých odborných komisií, vedeckých rád a redakčných rád odborných časopisov. Bol spolutvorcom desiatok komunálnych erbov na Slovensku. Podieľal sa na príprave desiatok monografických prác k dejinám Spiša, napísal stovky štúdií a článkov z histórie, archívnictva a pomocných vied historických. Bibliografia jeho prác je neuveriteľne bohatá. Ako autoritu ho uznávali tiež v zahraničí. Po zmene režimu v roku 1989 rozšíril svoj, už dovtedy nesmierne široký diapazón záujmov, aj o oblasť cirkevných dejín a vysokoškolskú pedagogickú činnosť pri výchove študentov histórie i seminaristov. Jeho osobné postoje k životu, múdrosť, odbornosť, empatia i príslovečné človečenstvo a humor, ovplyvnili a formovali mnoho mladých ľudí.

Už počas života sa mu dostalo viacerých zaslúžených ocenení, včítane čestného doktorátu na Katolíckej univerzite v Ružomberku, rytierskeho radu sv. Silvestra II. - pápeža, čestného občianstva Levoče a Spišskej Novej Vsi, Križkovej medaily, Sasinkovej medaily a mnohých ďalších. Sám si však na svetskú slávu príliš nepotrpel. Aj preto stavať pomník Ivanovi Chalupeckému nemusíme. Predbehol nás. Svoj duchovný pomník si totiž postavil osobne prostredníctvom svojho rozsiahleho celoživotného diela. Oстане tak navždy ako osobnosť zapísaný v našich myšliach a srdciach, ale nezmazateľne aj v dejinách Spiša a Slovenska.

F. Žifčák